

Αποψη: Ποτέ ξανά Αριστερά

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ*

Ο κ. Τσίπρας προκάλεσε πρόωρες εκλογές τον Ιανουάριο στο όνομα μιας νέας συμφωνίας που θα έθετε τέρμα στη λιτότητα και θα μείωνε το χρέος. Ομως η εξάμηνη «σκληρή διαπραγμάτευση» βύθισε την οικονομία σε ύφεση, προκάλεσε τεράστια εκροή καταθέσεων, αύξησε τα μη εξυπηρετούμενα τραπεζικά δάνεια και τις απλήρωτες υποχρεώσεις του Δημοσίου και οδήγησε στην επιβολή περιορισμών στις κινήσεις κεφαλαίων. Η διαπραγμάτευση κατέληξε στην προοπτική τρίτου Μνημονίου, ύψους 86 δισ. ευρώ, αντί για την προληπτική γραμμή στήριξης των 11 δισ., που ήταν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων τον περασμένο Νοέμβριο.

Το ΔΝΤ υπολογίζει ότι μόνο οι απλήρωτες υποχρεώσεις του Δημοσίου και τα δανεικά που πρέπει να επιστραφούν σε διάφορους οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα προσέθεσαν 11 δισ. ευρώ στις δανειακές ανάγκες του Δημοσίου. Τι εμπόδιζε τον κ. Βαρουφάκη να πάρει μέτρα για να αποφύγει την μετατροπή του πρωτογενούς πλεονάσματος που κληρονόμησε σε έλλειμμα; Ο ίδιος δεν έλεγε «never, never, never» σε νέα πρωτογενή ελλείμματα;

Σκληρή και επώδυνη η συμφωνία, αλλά δυστυχώς κάθε άλλη επιλογή θα ήταν καταστροφική, όπως ομολόγησε ο πρωθυπουργός, ιδιαίτερα για τα πιο αδύναμα στρώματα της κοινωνίας. Στερνή μου γνώση να σ' είχα πρώτα! Αυτό που ήταν ξεκάθαρο πριν από τις εκλογές του Ιανουαρίου, μόλις έγινε ορατό στον πρωθυπουργό. «Κάναμε λάθη», είπε ο κ. Τσίπρας στη συζήτηση για τα προαπαιτούμενα στη Βουλή την περασμένη Τετάρτη. Δεν τα κατονόμασε, και είναι αμφίβολο αν αντιλαμβάνεται το μέγεθος της ζημιάς που προκάλεσε στην οικονομία μέσα σε λίγους μήνες χωρίς απολύτως κανένα όφελος.

Οι πανηγυρισμοί της κυβέρνησης για την επικείμενη ελάφρυνση του χρέους παραβλέπουν το γεγονός ότι η ίδια ευθύνεται, σε μεγάλο βαθμό, για τη δραματική χειροτέρευση της βιωσιμότητας του χρέους. Σύμφωνα με την απόφαση της Συνόδου Κορυφής της 12ης Ιουλίου: «Υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες ως προς τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους. Αυτό οφείλεται στη χαλάρωση της οικονομικής πολιτικής το τελευταίο δωδεκάμηνο, η οποία οδήγησε στην πρόσφατη επιδείνωση των μακροοικονομικών και χρηματοπιστωτικών συνθηκών». Τον Μάιο του 2014, το ΔΝΤ προέβλεπε ότι το χρέος θα κορυφωνόταν στο 174% του ΑΕΠ το 2014 και θα μειωνόταν σταδιακά στο 128% του ΑΕΠ το 2020, στο βασικό σενάριο όπου η δημοσιονομική προσαρμογή θα συνεχιζόταν και το πραγματικό ΑΕΠ θα ανέκαμπτε κατά 2,9% φέτος και 3,5% τον χρόνο μεσοπρόθεσμα. Το χρέος, δηλαδή, προβλεπόταν οριακά υψηλότερο από το επίπεδο του 124% του ΑΕΠ το 2020, πέρα από το οποίο το Eurogroup είχε συμφωνήσει τον Νοέμβριο του 2012 να προσφέρει περαιτέρω ελάφρυνση χρέους. Η επικαιροποιημένη ανάλυση βιωσιμότητας χρέους του ΔΝΤ στα τέλη Ιουνίου, μόλις πριν από την επιβολή περιορισμών στις κινήσεις κεφαλαίου, προέβλεπε ότι το χρέος θα ανέλθει στο 150% του ΑΕΠ το 2020, με μηδενικό ρυθμό ανάπτυξης φέτος (αργότερα αναθεωρήθηκε στο -3% με -4% από την

Επιτροπή). Οι δανειακές ανάγκες για την επόμενη τριετία υπολογίζονταν σε 50 δισ. ευρώ.

Πριν από το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου, ο κ. Τσίπρας χρησιμοποίησε την έκθεση του ΔΝΤ για να ενισχύσει τη θέση του υπέρ του ΟΧΙ. Χαρακτήρισε ως γεγονός βαρύνουσας πολιτικής σημασίας τη μελέτη βιωσιμότητας του ΔΝΤ, σημειώνοντας ότι αποτελεί «μια μεγάλη δικαίωση για την κυβέρνηση, καθώς επιβεβαιώνει το αυτονόητο, ότι το ελληνικό χρέος δεν είναι βιώσιμο. Μόνο που αυτή η θέση δεν παρουσιάστηκε ποτέ από την πλευρά των δανειστών στην ελληνική κυβέρνηση πέντε μήνες τώρα που διαπραγματευόμαστε», και τόνισε ότι «έλειπε κι από την τελική πρόταση των θεσμών που ο ελληνικός λαός καλείται να εγκρίνει ή να απορρίψει την Κυριακή». Ο πρωθυπουργός είπε ότι η έκθεση του ΔΝΤ «δικαιώνει την επιλογή μας να μην αποδεχτούμε μια συμφωνία που παρακάμπει το μείζον ζήτημα του χρέους», για να συμπληρώσει ότι «ο βασικός εμπνευστής του Μνημονίου έρχεται τώρα και επιβεβαιώνει την ορθότητα της εκτίμησής μας ότι η πρόταση που μας δίνεται δεν οδηγεί σε βιώσιμη έξοδο από την κρίση».

Ομως ο κ. Τσίπρας διάβασε επιλεκτικά την έκθεση του ΔΝΤ. Δυστυχώς για τον ίδιο, η έκθεση δεν αποτελεί δικαίωση για την κυβέρνηση, αλλά κόλαφο για τα ελλείμματα και την αβεβαιότητα που προκάλεσε η παρατεταμένη διαπραγμάτευση και η έλλειψη πολιτικής βούλησης να πάρει μέτρα για να σταματήσει τον δημοσιονομικό κατήφορο. Το ΔΝΤ υποστηρίζει ότι οι μεγάλες δανειακές ανάγκες που προκάλεσε ο ΣΥΡΙΖΑ κατέστησαν το χρέος μη βιώσιμο: «Μέχρι το καλοκαίρι του 2014, με τα επιτόκια να μειώνονται και την ανάκαμψη να διαφαίνεται, περαιτέρω ελάφρυνση του χρέους βάσει της δέσμευσης του Eurogroup τον Νοέμβριο του 2012 δεν έμοιαζε απαραίτητη. Ομως σημαντικές αλλαγές στην οικονομική πολιτική, κυρίως χαμηλότερα πρωτογενή πλεονάσματα, και η έλλειψη ιδιωτικοποιήσεων οδηγούν σε πολύ μεγαλύτερες δανειακές ανάγκες, που έρχονται να προστεθούν σε ένα ήδη υψηλό χρέος. Αυτές οι πρόσθετες δανειακές ανάγκες καθιστούν το χρέος μη βιώσιμο».

Λίγες μέρες αργότερα, στις 14 Ιουλίου, το ΔΝΤ δημοσίευσε νέα μελέτη βιωσιμότητας που λάμβανε υπόψη το κλείσιμο των τραπεζών και τα capital controls, τα οποία επιβάρυναν περαιτέρω την οικονομική δραστηριότητα και τη δυναμική του χρέους. Η νέα έκθεση ανεβάζει τις δανειακές ανάγκες της Ελλάδας την επόμενη τριετία σε 85 δισ. ευρώ και προβλέπει ότι το χρέος θα ξεπεράσει το 200% του ΑΕΠ. Καταλήγει λέγοντας ότι η βιωσιμότητα του χρέους μπορεί πλέον να αποκατασταθεί μόνο με μέτρα «πολύ πέρα από αυτά που η Ευρώπη συζητά μέχρι στιγμής», υπονοώντας ένα ενδεχόμενο κούρεμα.

Επιτέλους, ο κ. Τσίπρας αντελήφθη ότι ο χρόνος τρέχει εναντίον μας. Μετά την ψήφιση των προαπαιτούμενων, χρειάζεται τώρα μία νέα συμφωνία, αλλά και το ανθρώπινο δυναμικό που να μπορεί να την εφαρμόσει.

Τέτοιο δυναμικό δεν φαίνεται να υπάρχει στην κυβερνητική πλειοψηφία. Οι ίδιοι που την υπερψηφίζουν την καταγγέλλουν εκ προοιμίου, ακόμα και ο ίδιος ο κ. Τσίπρας. Με αυτά τα δεδομένα είναι θέμα λίγου χρόνου να βρεθούμε σε ένα νέο αδιέξοδο. Και τότε δυστυχώς το Grexit θα είναι προ των πυλών.

** Ερευνήτρια του Center for International Governance Innovation και αντιπρόεδρος της ΔΡΑΣΗΣ*